

Banii sunt murdari. Surâdea cu timiditate. Ne-am strâns mâna. Apele râului Anapos curgeau nu departe de locul acela printre trestii neverosimile. Scriam la *Scrisoarea a VII-a* și-l purtam în mine pe Platon ca pe un al doilea suflet al meu.

Acum câteva zile mă aflu la Fatima. De ce s-a manifestat Dumnezeu tocmai în *acest* loc? Din cauza frumuseții lui simple? Din cauza cerului de un albastru tot mai intens? (O procesiune de felinare trece în acest moment pe stradă, prin fața ușii deschise a cofetăriei „Flor” din Elvas, unde scriu aceste rânduri. O fanfară cântă un marș funebru. Niciun alt zgomot nu se aude, ca și cum toată viața orașului s-ar concentra în această muzică de înmormântare.) Din cauza celor trei copii din Aljustrel mai demni de a-L vedea decât toți copiii de pe fața pământului? (Muzica a devenit foarte puternică, asurzitoare; începe deja să se îndepărteze, iar lumea se umple din nou de sunetele ei obișnuite.) Nimeni nu o va ști niciodată. Cum să nu rămâi uluit, înspăimântat și plin de speranță după ce ai asistat la miracolul de la Fatima, la care mii de oameni au asistat în 13 octombrie 1917, când soarele s-a desprins de pe cer și a prins să danseze, în momentul când cei trei copii o contemplau pe Fecioara Maria, vizibilă doar pentru ei, și-i ascultau cuvintele. Care a fost „cel de-al treilea mesaj”? Cred că atitudinea actuală a Bisericii și toată schimbarea care se petrece în ea de câțiva ani trebuie considerate ca o consecință a ceea ce s-a petrecut la Fatima. Ioan al XXIII-lea a fost cel care a deschis, în 1960, scrisoarea în care Luzia făcea referire la „al treilea mesaj” al cărui secret fusese păstrat până la acea dată. *Trebuie reconvertită Rusia*. Aceasta fusese spus în „cel de-al doilea mesaj”, cu puțin înainte ca revoluția de acolo să înceapă. Dacă această reconversie nu avea să se producă, noi aveam să fim pedepsiți în chip înspăimântător, ceea ce nu este deloc improbabil, căci purtăm toți în noi toate potențialitățile celor mai înspăimântătoare pedepse, chiar și a celei mai grave, reducerea la neant a vieții. Și deși știm acest lucru, continuăm să trăim în propria noastră umbră, iar *căpeteniile popoarelor perseverează în necredință*.

Pentru prima dată în viața mea m-am rugat pentru ruși în biserica din Fatima. Pentru prima dată și, pentru câteva momente, m-am eliberat de ură.

În seara aceasta Iisus era pe cruce și, cu excepția oamenilor din câteva locuri, câteva sate izolate, în puține orașe, nimeni nu se gândește la asta cu toată ființa și cu tot tragismul, nimeni nu se mai angajează, iar evenimentul cel mai important al tuturor timpurilor se îndepărtează tot mai mult de noi, cu cât trec anii și secolele. Nimic mai teribil decât libertatea care ne-a fost dată, fiindcă noi alegem întotdeauna răul, adică ceea ce ni se pare mai ușor și mai avantajos, necredința, uitarea lui Dumnezeu. Doar în sate mai cred oamenii în Venirea și în Învierea Lui. Iar satele se golesc pretutindeni, fiindcă este mai comod să nu suferi în Vinerea Mare, mai comod să nu știi de răstignirea Lui și despre sângele care a curs pentru noi. Cum să îndrăznești să-i reconvertești pe ruși, când orașele noastre occidentale nu mai știu să se roage și refuză să-și amintească, măcar o dată pe an, esența istoriei noastre? Fără să știe ce s-a întâmplat la Fatima, țăranii de la noi se vor ruga poate în seara asta pentru mântuirea dușmanilor lor. Oare nu înseamnă să le ceri prea mult? Întotdeauna li s-a cerut prea mult.

Ies printre oameni, în noaptea plăcut răcoroasă, întinerită de vecinătatea colinelor și câmpurilor. Toată lumea se află în stradă. Urc în piața principală. Biserica din Elvas mă fascinează. Aduce cu o ființă omenească; partea de sus pare un cap purtând cască, medieval, sever precum cel al unui cruciat de curând reîntors acasă, înnobilit de aventura sa. Cu cât o privești, cu atât te obsedează, într-atât asemănarea aceasta este reală. Doi ochi mari mă fixează din înaltul fațadei în unghi ascuțit. Și stau acolo nemișcat, comunicând cu acest chip ascuns în spatele crenelurilor și al merloanelor.

Călătoria aceasta m-a zguduit profund.